

da je treba k večini pritegniti tudi zmerne elemente prejšnje večine.

Ta govor grofa Pininskega je pa napravil najneugodnejši vtis na levico. Zvijajo se njena glasila na desno in levo in skušajo na vse načine dokazati, da Pininski ni govoril v imenu poljskega kluba, da se ni mogoče levici družiti s konservativci, ker sta si te dve stranki popolnoma nasprotni. Iz vsega tega je razvidno, da se še danes ne more in ne sme trditi, da bi bila zveza Nemcev s Poljaki uže gotova stvar, marveč da je položaj danes ravno tako nejasen, da je državni zbor ravno tako brez večine, kakor je bil pred posvetovanjem o proračunu. Zato je pa previdnost pri posameznih strankah danes bolj potrebna, nego je bila kedaj.

Državni zbor.

V seji poslanske zbornice dne 24. junija je odgovoril ministerski predsednik na interpelacijo poslanca Fürnkranza in tovarišev zaradi ponarejanja vina. Tvrdka Karol Filip Pollak v Pragi je namreč naznanila občinstvu, da izdeluje neki vinski izvleček ali ekstrakt. Poslanec Fürnkranz in tovariši so zaradi tega interpelevali vlado, ali misli dati natančno preiskati omenjeni ekstrakt ter če misli ob enem popolniti nedostatni zakon glede ponarejanja vina z dne 21. junija 1880. Ministerski predsednik je odgovoril, da so pristojna oblastva preiskala Pollakov ekstrakt, še predno je bila stavljena interpelacija. Glede zakona z dne 21. junija 1880. I. pa je rekel, da se bode popolnil s postavnimi določili, ki se bodo predložila državnemu zboru glede prometa z živili.

Za tem se je posvetovala zbornica nadalje o posameznih naslovih državnega proračuna. Na vrsti je bil dispozicijski zalog. Kot glavni govornik proti dovolitvi tega zaloga je govoril dr. Fuss. Dejal je, da se njegova stranka ujema s prestolnim govorom ter da odobrava tudi sedanje stališče vladno. Uradniško ministerstvo je po njegovem mnenji edino mogoče v Avstriji. Strankarsko ministerstvo nima v Avstriji obstanka, dokler se definitivno ne uredi razmerje Galicije do države. On in njegova stranka bodo glasovali proti dovolitvi volitvi dispozicijskega zaloga. To glasovanje naj se sicer ne smatra za nezaupnico vladi, ki je zadnji čas krenila na drugo, stranki prijaznejšo pot, ali glasovali bodo proti, ker nimajo niti povoda, popolnoma zaupati sedanjemu vladi.

Za njim je govoril kot glavni govornik za dovolitev dispozicijskega zaloga grof Fran Coronini. Temu jako zmernemu in simpatičnemu govorniku so pritrjevali zdaj levičarji, zdaj desničarji. Z intencijami prestolnega govora se popolnoma ujema njegova stranka. Takega programa, kakeršnega obsega letošnji prestolni govor, želela si je njegova stranka uže od nekdanj. Izreka srčno veselje, da se bode delovanja poprijela na

podlogi tega programa tudi levica, katero kot ustvariteljico ustave in člana 19. osnovnih državnih zakonov pozdravlja s prav leskavimi besedami, kar je levičarjem tako dobro delo, kot bi jih mazal. Ne čudi se pa, da se druge stranke, ki so bile dozdej v večini, ne ogrevajo posebno za tak politično negativni program. On pravi, da bi se te stranke gotovo z radostjo poprijele programa, katerega jim sedaj ponuja vlada, ko bi bila vlada v prejšnjih letih dala posameznim narodnostim tiste pravice, katere so jim zagotovljene v osnovnih državnih zakonih in posebno z 19. članom. Po nekaterih krajih imajo visoke šole z nemškim učnim jezikom, drugod se niso dovolile niti paralelke po nižih razredih srednjih šol z deželnim nenemškim učnim jezikom. Gledati treba, meni govornik, da se ukrene vse potrebno, kar zahteva edinost države, da se prezirajo zahteve, ki bi utegnile škodovati državi skupnosti, ali narodnost in verski čuti sta reči jako delikatni, in ž njima treba ravnati jako rahlo. Govornik se je prikupil s tem desnici, ali da bi levica ne bila preveč nejevoljna, posegne brzo po antisemitih, ki so po njegovem mnenju, na primer Schneider, preveč napadali židovski kapital in nemško-liberalno časopisje, imenovavši je židovsko časopisje. Govornik pravi dalje, da vlada premalo troši zaboljšanje javnega blagostanja. Vse gre na občine in dežele, in šele zadnja je vlada. Ker pa večkrat niso v stanu niti občine niti dežele podpirati podjetij, ki bi pospeševala občno blaginjo, ostanejo neizvršena, ker jih ni vlada iz svoje inicijative hotela podpirati. Glede Goriške, toži govornik, da je vlada jako malo storila, da bi se odpravila huda šiba pelagra, ki je nasledek glada. Tudi za prometne zveze na Goriškem se malo briga vlada, kar dokazuje to, da ni še do zdaj zgradila tako potrebne Predilske železnice.

Za Coroninijem je povedal še poročevalec Meznik nekoliko besed ter priporočal nasvet odsekove večine, da se dovoli vladi dispozicijski zalog. To se je tudi zgodilo z veliko večino glasov, ker so proti nasvetu glasovali le Mladočehi, nemški nacijonalci, pa nekateri antisemiti.

Pri naslovu „splošne stvari“ se je prvi oglasil dr. Vašaty, ki je pa preveč govoril o vnanji politiki državni. Govoril je proti zvezi z Nemčijo ter priporočal kot zvestejšo zaveznico naše države Rusijo. Za njim je prišel na vrsto dr. Lueger, ki se je pritoževal, da ni pravega razmerja med stroški, ki spadajo na našo polovico ter na polovico onkraj Litave. Po njegovem mnenju je naša vlada nasproti Ogrom v marsičem prepopustljiva. On meni, da Ogri motijo v narodno-gospodarskem pogledu mir med našo državo ter Rumunijo in Srbijo. Ogri žele zlate valute, a ona bi bila samo njim v korist, nam pa na kvar. Tudi v nemško-avstroogrski trgovinski pogodbi se bode znižala carina na žito, ki se izvažajo iz Avstrije na Nemško, najbrže na kvar tostranske avstrijske industrije. Najbrže bode carina na industrijske nemške izdelke, ki se bodo izvažali k nam iz Nemčije, nižja —

to bode pa posebno škodovalo naši domači Dunajski industriji. Govornik pozivlje vlado, da se v tem pogledu postavi na ono stališče, katero zahtevajo koristi naše države.

Ministerski predsednik je posegel tudi danes v razpravo. Povod so mu dale opomnje dr. Luegerja glede razmer med totransko državno polovico in med Ogri, katere si je štel v dolžnost, kakor je sam rekel, zagovarjati proti nezasluženim napadom. Dr. Vašatyju pa se mu ni zdelo vredno odgovarjati, ker smatra diplomatična premišljevanja govornikova za osebna, čemur je v imenu Mladočehov pritrdil tudi poslanec Tilšer, ki je zbornici povedal, da je Vašaty govoril le v svojem imenu ter da je bilo stališče mladočeških poslancev uže dovolj označeno po dr. Heroldu pri splošni razpravi o državnem proračunu.

Po tem ko je še prof. Suess nekoliko polemizoval proti dr. Luegerju, poudarjajoč potrebo prijateljskih odnosov med obema državnima polovicama, ter ugovarjal dr. Vašatyju, pobijajoč njegove nazore o vnanji politiki, vzprejela je zbornica Klunov predlog, da se sklene debata.

V seji dne 25. junija je odgovoril finančni minister na interpelacijo dr. pl. Fuchsa in tovarišev glede § 11. ministerske naredbe z dne 25. junija 1890. l. drž. zak. št. 101, s katerim se določuje, da je pri odmerjanji pristojbinskega ekvivalenta od nepremičnin najnižja podstava pristojbinski odmeri 108kratni zemljiški ali pa hišni davek. Finančni minister je dokazoval, da niso določila zgoraj navedenega § v nikakeršnem protislovju z določili člana III. zakona z dne 7. junija 1881. l. ter z onimi § 13. pristojbinskega zakona z dne 9. februarja 1850. l., s katerim je določeno, da je pri odmeri pristojbin od nepremičnin za najnižjo podstavo jemati 70kratni zemljiški, oziroma 60kratni hišni davek, in sicer le tedaj, ko bi za odmero pristojbine prijavljena kupna cena, navadna vrednost ali pa tudi sodna cenitev manj znašala nego 70kratni, oziroma 60kratni davek, v nasprotnih slučajah pa je odmerjati pristojbine le od prijavljene vrednosti.

Po ministrovih nazorih se pa navedene določbe nikakor ne dajo uporabljati tudi pri rečeh, podvrženih pristojbinskemu ekvivalentu. Za najnižjo podstavo odmeri pristojbinskega ekvivalenta je finančno ministerstvo določilo 108kratni davek zato, da bi rešilo stranke sitnosti in stroškov, katere bi jim prizadevala pozvedba o vrednosti nepremičnin. Sicer je pa dano strankam na voljo, da zahtevajo sodno cenitev, ako mislijo, da se jim godi krivica. Finančni minister je odgovoril tudi na interpelacijo poslanca Kaiserja in tovarišev glede znižanja cene soli ter izdelovanja in prodaje živinske soli. Po besedah ministrovih ne misli še vlada ustreči tej splošni želji. Finančni minister je namreč rekel, da ne sme avstrijska vlada vsled zakona z dne 7. junija 1868. leta ničesar premeniti v tem pogledu, ako ne privoli v to tudi ogrska vlada. Ž njo se je pa baje naša vlada poganjala o tej reči brezuspešno. Minister sicer obeta, da hoče še poskusiti, ako bode kaj doseči.

Za tem je prešla zbornica na dnevni red. Prvi je govoril vladni zastopnik, sekcijski načelnik pl. Erb, ter odvrčal napade češkega poslanca Špindlerja, naperjene proti vladnim organom, ki so ravnali zadnje ljudsko štetje. Vladni zastopnik je trdil, da se je pri ljudskem štetju postopalo popolnoma pravilno, kar najbolj dokazuje pičlo število protestov. Dokazoval je s številkami, da je ostalo glede občevalnega jezika na Češkem in na Moravskem pri istih razmerah, kakeršne so bile leta 1880. Pri tej priliki je naznanil vladni zastopnik, da bode vlada jeseni predložila poslanski zbornici načrt zakona glede živinske plučne kuge, vsled katerega se bode pobijala okužena živina ter bode vlada odškodavala posestnike.

Dr. Promber je potem priporočal vladi, naj zboljša plače uradnikom nižih vrst, posebno pa davčnim uradnikom. Nasvetoval je tudi, da bi morali politični uradniki, ki hočejo doseči više službe, napraviti praktične izpite. S tem bi bilo pomagano sposobnejšim uradnikom in pa politični upravi sami.

Poslanec dr. Pacak se je pritoževal o krivicah, ki se gode češkemu jeziku. Omenjal je češkega namestnika in pa deželnega predsednika v Šleziji, katera sta nezmožna češčine, ko je vender uže cesarica Marija Terezija zahtevala v posebnem odloku z leta 1763., da se morajo predlagati za Češko samo taki uradniki, ki znajo češki. Dr. Habermann je zahteval, da se pomnoži število okrajnih zdravnikov ter da se jim zboljša plača. Na to je pa zadonel po zbornici glas proroka dr. Foreggerja, ter začule so se jeremijade o zatiranju Nemcev na Spodnjem Štajarskem, ki so se pa glasile bolj smešno nego resno. Po mnenji „zmernega“ moža bi morala vlada odpraviti slovensko hranilnico v Celji, slovenske paralele v Mariboru ter niti dovoliti, da bi se nastanil v Celji kak slovenski tiskar. Ker pa vlada ni storila tega, zato jej nič ne zaupa dr. Foregger. Uboga vlada! Ker je očital Slovencem panslavistične ideje, zavernil ga je kanonik Klun tako le:

„Poslancu mestne skupine Celjske se je zljubilo slovenskim poslancem podtikati panslavistične namene in se v dokaz svoje trditve sklicevati na shod slovenskih in hrvatskih poslancev v Ljubljani dne 2. oktobra leta 1890. Meni je sveta dolžnost, v imenu slovenskih in hrvaških poslancev temu natolcevanju prav odločno oporekati in z ozirom na dotični zapisnik, ki je bil ves objavljen in ga more čitati tudi g. Foregger, dejanski popraviti, da omenjeni shod ni imel nobenih panslavističnih namenov in da tudi ni storil nobenega sklepa, ki bi dr. Foreggerju dajal povoda k tako neosnovanim napadom na slovenske poslance in tako perfidnemu sumničenju slovenskega naroda!

S tem naj bodo tudi popravljene in zavrjene prav enake obtožbe, ki jih je nedavno grof Wurmbrand v tej zbornici obračal proti slovenskim poslancem.“

Dalmatinski poslanec grof Bonda se je izrekel za nemški uradni jezik v Dalmaciji. Grof Bonda je Italijan. Dokler je bila v Dalmaciji v deželnem zastopu italijanska

večina, ne bi bilo nikdar prišlo na misel grofu Bondi, da bi bil kaj takega odobral. Zdaj pa, ko se je to premenilo in je zavzela hrvaška stranka tudi po javnih zastopih dalmatinskih ono mesto, ki jej gre vsled ogromne večine slovanskega prebivalstva v Dalmaciji, ter je Italijanom nemogoče, da bi jih še kedaj izpodrinili, bratili bi se oni raje z vragom, nego priznali Hrvatom to, kar jim pristoji.

Predno se je nadaljevalo v seji dne 26. junija posvetovanje o poslovi ministerstva za notranje reči, vzprejel se je predlog odsekov, ki se je posvetoval o predlogu Pernerstorferjevem, da se odpravijo določila naredbe skupnega ministerstva z dne 30. januarja leta 1884., ki je bila naperjena proti anarhističnemu gibanju na Dunaji in po nekaterih drugih krajih. Ta naredba se je sicer deloma odpravila z uredbo skupnega ministerstva z dne 8. junija 1891. l., ali odsek priporoča vladi, da bi se sčasoma razveljavila popolnoma.

Ministerski predsednik je na to izjavil, da je vlada spoznala za umestno, razveljaviti dotično odredbo le deloma vsaj začasno, da bode dokazala bodočnost, ako bo smela z ozirom na varnost javnega reda odstraniti še ostali del izjemnih odredb. Ker je poslanec Pernerstorfer vlado v novič opozoril na nerednosti, ki se gode na kvar bolnikom po Dunajskih bolnicah ter se niso še do danes odpravile, dasi jih je on vladi naznanil uže leta 1887., odgovoril je ministerski predsednik, da bode vlada ukrenila vse potrebno, da se odpravijo nedostatki ter uvede red pri javnih bolnicah. Odsekov nasvet se je vzprejel ter nadaljevalo posvetovanje o poslovi ministerstva za notranje reči.

Pri naslovu o vodah in javnih zgradbah politične uprave se je oglasilo več govornikov, ki so za dežele in okraje, katere zastopajo, javili vladi želje in zahteve glede uravnave rek, novih mostov, cest itd. Izmed naših poslancev se je oglasil kanonik Klun ter se pritoževal, kako slabe so državne ceste na Kranjskem. Zahteval je, da se pri Zidanem Mostu zgradi nov most čez Savo in pa usuši Ljubljansko močvirje. V interesu občinstva želi, da bi se predložila tista proga južne železnice, ki drži čez barje. — Proračun za notranje ministerstvo se vzprejme potem po nasvetu odsekov.

V seji dne 27. t. m. se je posvetovala poslanska zbornica o proračunu ministerstva za deželno brambo. Poudarjali so poslanci pri tej priliki, da bi se morale ozirati vojaške oblasti najbolj na to, da bi ne bile vojaške vaje takrat, kadar imajo naši poljedelci največ silnega dela. Poudarjali so tudi, da bi se morale dovoljevati vojakom kmečkega stanu, kadar imajo kmetovalci nujnih poljskih del, dopusti.

Poslanec Fürnkranz je nasvetoval, da bi se odpravil zadnji razred vojaške takse. Po njegovem mnenji bi morale žendarmerije povsem biti podrejene ministerstvu za notranje reči. — Poslanec Pacak je priporočal, da bi se vojaška uprava pri dobavah vedno bolj ozirala na male obrtnike.

Minister deželne brambe je odgovoril na vse te opomnje in želje. Rekel je, da se vojaške oblasti vedno ozirajo na gospodarske potrebe posameznih dežel, kadar sklicujejo deželne brambovce in rezerviste k vojaškim vajam, ter da bodo vedno in kolikor mogoče ustrezale pravičnim željam. Glede vojaške takse je pa rekel, da ne bode mogoče odpraviti zadnjega razreda, ker znaša ravno prispevek zadnjih dveh razredov vojaške takse pet sedmin vseh dohodkov tega zaloga.

Minister je sicer pritrdil, da se bodo morali povišati vojaške takse prvih razredov, dejal pa je, da bode to malo izdalo, ker je razmeroma pičlo število imovitih, vojaški taksi podvrženih oseb v Avstriji. Od enega milijona ta davek plačujočih oseb spada jih komaj 114 v prvi razred. Glede uredbe žendarmerije želi pa minister, da se prepusti pristojnim oblastvom. Ako porabljajo politične oblasti žendarmerijo za razne pozvedbe, priča to, da je tudi vredna zaupanja, katero se stavi vanjo. Da se pa ne bode rabila žendarmerija za volitvene namene, skrbel bode on vedno. Glede dobave raznih potrebščin se bode vojaška uprava vedno bolj ozirala na male obrtnike, ker so tudi poskušnje zadnjih let dokazale, da je to mogoče.

V tej seji je stavil naš poslanec Kušar resolucijo, s katero se pozivlje vlada, da stori vse potrebno, da se premestita vojaška bolnica in vojaško skladišče iz sredine mesta Ljubljanskega v obmestje ter da se prepuste dotična poslopja in prostori mesto Ljubljanskemu za primerno ceno.

Za naslovom ministerstva za deželno brambo, ki je bil vzprejet, pričelo se je posvetovanje o proračunu za naučno ministerstvo. Naš poslanec Kušar je zahteval od vlade, da zopet napravi gimnazijo v Kranji. Govornik je rekel, da je bilo ministerstvo slabo poučeno glede Kranjske gimnazije, ter poudarjal zaradi tega, da je za vsako deželo potrebno nastaviti v raznih ministerstvih po enega višega uradnika, kateremu naj bi bile razmere posameznih dežel dobro znane.

Južno-tirolski poslanec Ciani se je pritoževal, da hoče vlada ponemčiti južno Tirolsko, kar najbolj dokazuje vsiljevanje nemškega jezika po južno-tirolskih šolah. Ciani je tudi zahteval, da osnuje vlada italijansko vseučilišče v Trstu.

Politični pregled.

Domače dežele.

Cesarjevo popotovanje. Dne 25. junija zjutraj ob 8. uri se je pripeljal cesar k brodovju poleg Lise in zaukazal, stopivši na vojno ladijo „Carjevič Rudolf“, naj se prično vaje. Na to je divizija torpedovk pod poveljništvom nadvojvode Štefana napala označen ostrog ladij pri Valsaldonu. Opoludne je prišel cesar v Saldonski zaliv, kjer so ga navdušeno vzprejeli ter ob sviranji avstrijske himne pozdravili občinski zastop,